

Сокунар

ДЬОКУТААТТАР СЭБИЭТТЭРИН ИККИС СЕССИЯТЫГАР

Алтынны 18 күнүгэр улуус дьаһалтатын муньахтыыр саалатыгар улуус дьокутааттарын Сэбиэтин учараттаах иккис сессиялара буолла. Улуус дьокутааттара, улуус дьаһалтатыттан, ынырыылаахтар кыттыыны ыллылар. Муньабы улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров салайан ыпта. Сессия көрүүтүгэр 6 болпурус киллэрилиннэ.

Бастакынан сессияга киэрэр болпуруостар билгэргинилэр. Улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров дьокутааттарга анал дастабырыанналары, бэлиэлэри (эпанокарты) туттартаата.

Иккис «Россия Ис дьаһалларга министиристибэтин Чурапчы оройуонунуаабы отделын 2018 сыл бастакы анаарыгар ыылпыт үлэтин (оперативно-служебная деятельность) туһунан» болпуруоска иһитинэриини Чурапчытаабы Ис дьаһала отделын начаалынныыга Иннокентий Свинобоев онордо.

Чурапчы улуутугар 2018 сыл бастакы анаарыгар 79 буруйу оноруу бэлиэтэннэ. Ити былырынныга тэннээтэххэ, 12,2 бырыһыаннан арыях. Буруйу онорууну арыыбы 87,5 бырыһыанна тэннэстэ 100 тыһыынча нэһилиэнньэбэ 382,8 ыарахан буруйу оноруу тиксэр, ол иһигэр 72,7 ыарахан усна олус ыарахан буруйдар ыарахан буруйу оноруу былырын тустаах кэмнэ 10 эбит буоллабына, быйыл 15 буолла. Орто ыарахан (средней тяжести) буруйу оноруу былырын—34, быйыл—25, чаһаки (небольшой тяжести) буруйу оноруу былырын 46, быйыл—39.

Буруйу оноруу сурүн өтө арыгылааһыны кытары сибээстэх. Ол курдук, киһи доруобуйатыгар кутталлаах ыарахан дьайыны оноруу берьга арыгылаан баран оноһулунна. Тустаах кэмнэ буруйу оноруу саамай тарбаммыг көрүнүнэн уоруу буолла. Үксэ күнүскү кэмнэ оноһулунна. Харчыны суотабай төлөпөнү, электронуустурмуну уоруу улахан бырыһыаны ылла.

Болпуруос сиһинэн элбэх ыйыты киэрэн эппиэт-

тэннэ Эппиэттэртэн ыллаха, арыгыны бастайааннай иһээччи учуотугар турар дьон ахсаана аччыыр. Тырааныспары арыгы испит туруктаах сылдьан ыйыты иһин түбэһии эмиз биллэ ачаабыт. Сорох нэһиликтэргэ бэрээдэги көрүүгэ аналлаах уопасты-баннай тэрилтэлэр (дружиналар) суохтар.

Кэпсэтиигэ бэрээдэги араначчылааһынна оскуолаттан сабалаан бары тэрилтэлэр, уопастыбан-най тэриллчилэр, бириддиһэн дьон биригэ үлэтиллэрэ наадатын, ордук ычакха болбомтону уурууну, арыгы атыгылааһынын бэрээдэктээһин биллэр көмөлөөх буолбутун, бу болпуруоска араас дьаһаллары, түмсүүлэри, муньахтары тиһигин быспакка ылан илэри эһилэр.

Дьокутааттар Чурапчытаабы Ис дьаһала отделын сыл анаардаах үлэтин сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

«Саха Өрөспүүбүлүкэтин Чурапчы улууһа (оройуона) муниципальнай тэриллии» уустаабыгар уларытылары киллэри туһунан», «Саха Өрөспүүбүлүкэтин Чурапчы улууһа (оройуона) муниципальнай тэриллии» улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин бастайааннай хамыһыһыаларын балаһыанньатыгар уларытылары киллэри туһунан», «Саха Өрөспүүбүлүкэтин Чурапчы улууһа (оройуона) муниципальнай тэриллии» улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин регламеныгар уларытылары киллэри туһунан», «Саха Өрөспүүбүлүкэтин Чурапчы улууһа (оройуона) муниципальнай тэриллии» улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин 11 №-дээх «Улуустаабы дьокутааттар Сэбиэттэрин бастайааннай хамыһыһыаларын билгэргэти туһунан» быһаарытыгар уларытылары киллэри туһунан» болпуруостар көрүллэн билгэргэни-лар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Гимназистарынан буоллулар

Алтынны 20 күнүгэр С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназияга үгэс буолбут сана үөрэнэ кирибит гимназистары билгэргэтэр үөрүүлээх дьаһал буолла. Гимназия педагогической кэпсэтиибэ, төрөлгүтэр, ынырыылаахтар кыттыыны ыллылар.

Гимназия муньахтыыр саалатын сценатын тырыбанатыттан үөрүүлээх дьаһалы ыптааччылар быйыл гимназияга сүүмэрдиир кунжуруту ваһан, 5-с кылааска 52 үөрэнээччи кирибитин иһитинэрдилэр. Салгы сана кирибиттери үөрэхтэригэр, уопастыбаннай улаба эрдэ туох ситиһилээхтэрин билгэһинэрэн туран, сценага ынырдылар. Бастаан 5-с «а» кылаастар кылаас салайааччыта – физика учуутала Евдокия Афанасьевна Пермьяковалыын табыстылар. Онтон «б» кылаастар салайааччылара – биология учуутала Екатерина Семеновна

Дорогуновалыын киридилэр. Үсүһүнэн, үрдүкү кылаастарга гимназияга сана кирибиттери ынырдылар. Кинилэр үксүлэрэ үөрэх туйгуннара, араас кунжурустар, кэмпириэнсийэлэр кыайылаахтара, бастын ыспарсымыаннар, искусство араас салааларыгар талааннарынан билгэрэммитэр.

Салгы бары гимназия гимин ыллаатылар. 10-с «а» кылаас үөрэнээччигэ Мария Корякина сана кирибиттэр ааттарыттан «Гимназист андабарын» аахта. Учууталлар Мария Иустиновна Хоктанова, Фекла Николаевна Болдовская эбэрдэ тылы эһилэр.

Бу бэлиэ дьаһалы түмүктээһиннэ сана гимназист буолбуттар хуордара, гимназия бастын ырыаһыттарын толоруулар ытыс тыаһынан добуолланнар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

СИТИИИ КӨТӨЛЛӨННҮЛЭР

Алтынны ыйга Дьокуускай куоракка V-с төгүтүн ыйытылыбыт Куорат дууматын бириһигэр Чурапчы улуунун волейболга хамаандата ситиһилээхтик кыттан кэллэ. Ол курдук, эр дьонно барьга 24 хамаандаттан биһиги уопаттарбыт А.П. Бродников капитанаах бастакы миэстэни эрэллээхтик ылан, чэмгүтүөн үрдүк аатын сүктүлэр. Ону таһынан «Бастын кимээччи» Владимир Сидоров, «Бастын сонньооччу» Василий Тум-Фали буоллулар. Кыргыттарга уопсайа 18 хамаандаттан Чурапчы улуунун хомуур хамаандата 2-с миэстэбэ табыстылар. «Бастын сибээстээччи» анал аагы Ольга Дьяковская ылла.

Чурапчы улуунун волейболга хамаандатын кыайылыгынан итиитик-истинник эбэрдэлибит! Инникитин да ыйтылар күрэхтэр ситиһини абаала турдунар.

«СО» кэр.

Урбаан

САГА ТЕХНОЛОГИЯНАН ҮЛЭЛИИЛЛЭР

Улууслутугар „Сагабыл“ тутуунан дьарыктанар тэрилтэ биллэр-көстөр үлэлээх. Кинилэр дьон сагаанынан дьэни туталларын таһынан быйылгыттан сэндвич-панельынан гараас тутуутун садалаатылар. Бу тутуу тутуунан тэрилтэ салайааччыта Петр Толстоухов билиһиннэрэр:

– Биһиги тэрилтэбит дьэ тутуунан үлүс сылын дьарыктанар. Дьон сагаанынан көндөйүн эбэтэр бүтүнүүтүн (под ключ) тутан биэрэбит. Тутуу дьоммут хаачыстыбатын хайбыллар. Сакаас киирэ турар. Билигин икки биригээдэ ити тутууга үлэлиир. Быйылгыттан сэндвич-панельынан тутууга үлэлээн эрэбит. Итинник панеллары Дьскуускайга 2 сиргэ онороллор. Бу матырыйаалынан тутуу кэлин кэмнэ биһирэбили ылла. Дьон-сэргэ хамаатык сакаастыыр. Хаачыстыбатын ыллахха, бастагытынан, чөлчөк ыйааһыннаах, 2-3

киһи таах тутар-хабар. Иккинэн, бэйэ-бэйэлэригэр анал ыпсарыынан, сылааһы күүскэ тутар. Үсүнүн, тутуу замогуна туттарыллар. Уһуна—8 м, олус түргэнник ытыллар. Панеллар сакаасчыт биэрэр кэмэйинэн уларыа

сылдыһан син. Үрдүгэ—120 см. Кэтитэ—7,5 см, 10 см, 15 см. Илэ полистирол матырыйаалынан кутуллубут, икки өттө тимир илиис. Гарааһы эрэ буолбакка, баанньыгы, кыра дьэни, дьэ иккис эгээгин, о. д. а. тутуулары ытыахха син. Тутууну анал соһуллар ақылаат үрдүгэр түпэрэн, хайа баһарар көһөрө сылдыахха сөл. 4 гарааһы онорон биэр-дибит, сакаастар бааллар. Сыанатын ылан көрдөххө, маһы тыаттан дэлээнэ ачатан, килэттэрэн пилорамалатан, ыпсаран-хопсорон тутуулааһар барыстаах.

Билигин 4 киһи гараас тутууугар үлэлиилэр. Дьэбит таһыгар бэлэмнээн баран өһүлэн, хаһаайынна илдээн, 2 күн иһигэр туруоран биэрэриктин сөл. Улууслут дьонун сэндвич-панельынан тутууну сакаастырылгытар ыһарабыт. Бириэмэтигэр, хаачыстыбалаахтык тутууну эрэннэрэбит.

Кэлэстэ Алексей СЛЕПЦОВ.

Интервью

СИЭН КЫНАТ: “Тапталгытын харыстаан!”

Алдан Түүлээх нэһилиэгэр сылгылары көнүл көтүтэр, бэрт сымса уол баар эбит. Кини мутуктаах маһы ат үрдүгэр олорон эрэ салгынына ыстанан тахсан туоруура үһү. Ол иһин дьон-сэргэ кинини Кынат диэн ааттаабыт. Мин Кынат тохус калүөнэтин киһитэбин. Эбиитин эгизэн буоллун диэн Сизэн Кынат дэммитим.

– «Таптал умсулбана» кинигэ суруктаргыт хайдах баарынан киирбитгэр дуо?

– Кинигэ 300-чэ сурук киирэн турар. Туйаара (Люция Петровна) суруктара уларыбатахтара. Онтон мин суруктарым балачча көнөрүлүбүттэрэ. Урут сурукка арыллыбат эбиллин. Кинигэбэр санаабын аһаҕастык суруйан биэрбитим.

– Люция Петровна тобо Туйаара диэн аатын уларыттыкыны?

– Люцияны дьон ырыпатын дьэммин, соруйан, аатын уларыттым. Кини суруктарыгар саха кыһа дууһатын дьиннээхтик арыяра көстөр.

– Суруктаргытын, санаайыктаргытын дьон дьүүлүгэр таһаараргытыттан кыбыстыбатаххыт дуо?

– Бу кинигэ тапталы иһиттэн көрдөрүөхпүн баһарбытым. Санаайык, сурук барыта хас биридди киһиэхэ кистэлэн буолар. Онон биһиги кистэлэн санаабытын, иһирах изиитин, дууһабытын арыян туран кинигэбин таһаардым. Суруйааччы киһи аһаҕааччыларыгар аһаҕас буолуохтаах.

– «Таптал умсулбана» кинигэ элбэх хоһоон баар, олортон хаһа ырыа буолбутай?

– Икки сыл курдук араҕа сылдыһыт кэммитигэр 150-ча хоһоон суруйбутум. Бу хоһооннортон 30-чата ырыа буолбута. Үксүн Опера уонна балет тыйаатырын ырыаһытара толороллор. Сизэй Уола «Куотума» диэн хоһоомун Дмитрий Поталов матырыйаан ыллыыр этэ. Уонна Клавдия, Герман Хатылаевтар мин хоһоомунан ырыалаахтар.

– Мин санаабар, эһиги истин сыһыангыт дьиннээх таптал холобура буолар. Эдэр ыччакка туюх субэ биэрэ эһигини?

– Дьиннээх ыраас, үлээх тапталыаххытын баһарар буоллаххытына, хаһан даһаны доһоргутун албыннааман. Эбиитин тапталгытын харыстыы, кистим сылдыһахтааххыт. О-моһо эрэ таптал уһундук барар.

Уолаттар кыһа сүрэгүн уулпараргытыгар «Таптал умсулбана» кинигэни ыйыннык оностуоххутун сөл (күлэр).

– Кэлэсэн бүтүүтэ эһиги уол оһолонобут дии. Уопсайа хас оһолооххутуй?

– Уолбут аата Мичил диэн. Ол кэнэ баһарбылпыт курдук, икки кэрэчээн иһирэ кыргыттардаммылпыт. Долгуйааналаах Ньургуйаана күн сирин көрбүттэрэ.

– Билигин туһу эмит суруйа сылдыһабын дуо?

– Мин билигин түөрт көлүөнэ тапталын көрдөрөр роман кэринэ айымнынан үлэли сылдыһабын. Манна Люция Петровна төрөппүттэрин, биһиги бэйэбит оһолорбут уонна сизэнэрбит тапталлара көстүөһө Улахан хабааннаах, кэрэхсбиллээх киһи буолуоһар эрэнэбин.

Алена ПЛАТОНОВА,
улуустаабы гимназия 11-с кылааһын
үөрэнээччитэ.

Семен Жандринский хаартыкка түһөрүтэ.

Тыа хаһаайыстыбата

2019 С. КЫСТАТАР СҮӨНҮ, СЫЛГЫ БЫЛААНА

п/н	наһага	КРС всего			сравн	коров всего			сравн	лошади всего			сравн	свиньи всего			сравн
		01.01.2018	01.01.2019 план	прогноз		01.01.2018	01.01.2019 план	прогноз		01.01.2018	01.01.2019 план	прогноз		2018	2019 план	прогноз	
1	Алагар	956	998		-998	405	409		-409	805	795		-795	47	46		-46
2	Базы	1019	1021	1054	33	351	354	349	-5	403	403	417	14	35	34		34
3	Болтоҕо	882	883		-883	341	344		-344	1043	1030		-1030	35	34		34
4	Болуҕур	1590	1593	1593	0	667	674	533	-91	1134	1120	1193	73	49	48		48
5	Арылах	826	828	748	-80	316	319	330	11	829	819	785	-34	33	32		-32
6	Кыганах	925	937	925	-11	290	293	293	0	952	940	952	12	43	42		42
7	Мүгүдэй	1347	1349	1322	-27	557	562	554	-8	1282	1265	1232	-17	31	31		31
8	Ожулун	1657	1660	1650	-10	697	703	638	-15	1548	1528	1547	19	35	34		-34
9	Соловьев	1302	1305	1305	0	582	588	538	0	954	942	942	0	39	38		-38
10	Сылаан	2175	2179	2123	-56	852	860	821	-39	2050	2023	1956	-57	166	164		-164
11	Телей	796	797	843	45	337	340	344	4	671	663	667	4	32	31		31
12	Хадар	1055	1067			435	439		-439	533	525		-525	25	25		-25
13	Хатылы	954	995		-995	385	390		-390	1113	1099		-1099	31	34		-34
14	Хавкыт	924	926	925	0	347	350	350	0	674	665	672	6	24	24		-24
15	Холтоҕо	1946	1950	1770	-180	709	715	591	-124	1267	1250		-1250	49	48		-48
16	Чакыр	1174	1176	1000	-176	505	509	472	-37	930	918	950	32	40	39		-39
17	Чуралча	856	857		-857	347	350		-350	813	805		-805	62	61		-61
ПС УЛУСУ		20484	20521	20521	-4194	8124	8199	8100	-2236	17011	16793	11373	5420	779	765	0	-765

Успурт

ВАСИЛИЙ ЕГОРОВ – ЧӨМПҮЙҮӨН

Бокс-boxing (англ.тыл) – бу анал бэрчээкилээх биир-бииргэ сутуругунан дайбаһы. Бокса эт-хаан, өй-санаа өтгүнэн наһаа уустук-ыарахан, дьингээх эр киһи дьарыктанар күрээ (биир бэйэм кыргыттар-дьяхталлар охсуһалларын ахсарбаппын). Боксер 100% бары өтгүнэн бэлэм буоларын эрэйэр. Кыратык бытааран, туран биэрдин да “бүттүн” диэбит курдук...

Быйылгы Россияҕа бастыыр иһин күрэх Дьскууэкайбытыгар буолан, успурду сөнгөрөөччилэри сүрдээгин сэргэхситтэ. Бүтүн Россияттан бастынтан бастын боксердар мустан, алтынны 12-20 күннэригэр дылы эттири илестэр, сыра-сылба баранар кураһтэһитигэр мустан аастылар. Саха сириттэн балай да ыспарсымыан кытыкка да, хомойуох иһин, кыһылылаахтык, тэн кирииллэргэ, үгүс боксердарбыт кыайтарыы хомолтогун биллилэр. Истиэнэбит көмөлөстө...

Элбэги кэпсэи барбакка, бастын ыспарсымыаммыт, чабылхай уолбут ВАСИЛИЙ ЕГОРОВ финалга кириитин ахтыаха. Уолбут үс раунд тухары баһыа тутта, өссө таба охсуутунан, биир түгэннэ, ринга ортотугар таралыс гыннаран, нодаунна ыпта сырытта, кизн-куонг “Триумф” саалатын иһэ ньиргийэн олордо, дьэ бу буолла – ҮӨРҮҮ ӨРӨГӨЙӨ!

АСТЫННЫБЫТ! ДУОҢУЙДУБУТ!

Кыһыл көмүс мэтээли уолбут түөһүгэр Ил Дархаммыт Айсен Николаев илбита эмиз бэлэ түгэннэн буолла. Уолбут сыала – 2020 сыллаагы олимпийскай оонньуулар. Хаалбыт көмгэ этэннэ сылдьан, ыспартыбынай форматын ыһыктыбыкка (ол төһөлөөх сыраны-сылбаны эрэйэрэ буолуой), олимпийскай путевоканы ыларыгар бабарыабын!

Чөмпүйүөннөр: 49 кг - Василий Егоров, 52 кг - Тамир Галанов, 56 кг - Бахтовар Назиров, 60 кг - Альберт Батыргазиев, 64 кг - Алексей Мазур, 69 кг - Андрей Замковой, 75 кг - Глеб Бакши, 81 кг - Георгий Кашиташвили, 91 кг - Муслим Гаджимагомедов, 91 кг үөһэ - Иван Верясов.

Григорий ТУРАНТАЕВ, успурт бэтэрээнэ, “СӨ бокса сайдыытыгар кылаатын иһин” бэлэз хаһаайына.

Николай Викторовка анаммыт саахымат күрээ

«Оо, Николай Егорович кэлбит, оболоор! Одьуклуонун сыта көрүдүөрүз хаалбыт!» диир дьээбэлээхтик сана аллайат, салгыны мунубутунан эбирийэн ыла-ыла, дьарыктанар кылааспыттар сырсан тийэрбит. Оччолорго биһиги маннайгы кылааска үктэнэн, үөрэх үрээбэр харбырга сана үөрэнэ сылдьар кэммит этэ. “Индия курдук тэйиччи сиртэн ыраах ыырынан ыырданан, кизг сиринэн тэлэһиэ көтөн, оннообор кыстыыр кыһыннаах Саха сирин дьаба баһыгар Чакырга буурбаланан тийтэх, тиксэн кэлэн, оннообор икки атахтаах, иннинэн сирээдэр Саха ураанхай сатаан оонньуур оонньуута буолбутун мэккитилиир эһиги баарыт”, - диир Николай Егорович, ол көрүдүөртэн сырсан киирбит биһизгэ эппит тыллара өйбүтүгэр баччага диири хатанан хаалбыт эбиттэр...

Тириэньэр быһыытынан Николай Егорович ураты көрүүлээх, туспа методикалаах этэ. Кини өрүү оһону кытта оҕо буолара, соробор аҕалы амаара санаатынан сөптөөх суолга салайара, онорор үлэтигэр тапталлаах сыһыанынан уонна күдүстээх, күрүдүдүрүк баатырнан абылайга суох улус, өрөспүүбүлүкэ, оннообор бүтүн Россия призёрдарын, чөмпүйүөннэрин үүннэрэн таһаартабыта. Кини илиитин иһинэн саахыматы кытта ил-эйэ олохтоһуот оболор сүрэхтэригэр умнуллубат сыдык суолу хаалларыта диэбэтхэниэ, дэлгэс сыыспатым буолуо.

Ону дакаастыыр көнө хобурунан, атырдыах ыйын 13 күнүгэр Чакыр нэһилиэгэр тириэньэр сындык аалтыгар үөрэппит оболоро уонна олохтоох тэрилтэлэр төһүү куустэринэн, улустаабы саахыматы сэргээччилэр икки ардыларыгар аһаҕас турнир буолан ааста.

Николай Егорович оһуолаба тириэньэрдийр көмнэригэр Эрилик Эриксин аатынан турнирга сыл ахсын биир эйгэлээхтэр мустан, толкуй толоонугар тобуоруһаллара. Ону ахтыбычча, суоһууһа буолан буолуо, ыраахтан-чугастан ыырданан, адэрииттэн эманигар дылы ох курдук онгостон, уопсайа 108 оонньооччу, 9 хамаанда ынааһыннаах күрэххэ кыттыыны ылгылар.

Бу күн Николай Егорович бииргэ төрөөбүт бапта уонна ийгээтэр ийгэ Чурапчы оһуоһайын хааннаах-быарыгар итиэхтээн илдэ сылдьар Мария Викторова баара ордук суолталаах долгутуулаах түгэннэн буолбута. Ону таһынан бииргэ алтыһып үөлээннээхтэрэ, тэһнэ эрби тийгин курдук аккитэһиэ сылдьан күрэхтэспит тириэньэрдэрэ үмүөрүһэн кэлэннэр, ахтан-санаан аастылар.

Күн-күбэй ийгэ Мария Николаевна Викторова: -Бастакы оҕом Колям 1955 сыллаахха күн сирин көрбүтэ. Кини кыра эрдээбиттэн сүрдээх көрсүө, сэмэй этэ. Улахан оҕо буолан бииргэ төрөөбүттэрин көрөн-истэн, бэйэбин кытта тэбис-тэһнэ биэбэйдэһэн улаатыннарбыта. Колям саахыматы кыра эрдээбиттэн сөбүлүүрү. Кини бастакытын төрөппүт аҕата саахымакка үөрэппитэ. Оһуолаба да үөрэнэр сылларыгар, ыраах сиргэ да үөрэнэ сылдьан, мэлдьи мистэлэнэрэ. Былыр сэрби иннинэ мизэх абаам обонньор дуобат диир таласынан бымыкаайык фигура оноргоон биэрбитинэн дуобаттаһар этим. Ону санааммын, оҕобор Коляга бэйэм онук бымыкаайык фигуралары онортоон биэрбитим. Ону сүрдээгин интэриэһиргээн ооньуура, өттөн кэнники аҕата саахымакка үөрэттибиттэн саахыматтан арахлат буолбута.

Биһиги тэрийээччилэр Николай Егорович үөрэппит оболоро Мони Кириллина, Ана Ануфриева, Айыллаана Юшанова диирбит. Биһигини Николай Егорович наһаа үчүгэйдик оһуолаба дьарыктаан, улахан дьон онорон таһаарбытыгар махталбыт мунура суох. Саахымат күрээбэр оонньоон кыайтардахпыттына, кэннибитигэр туран

эра “хмм.” диирэ уонна беран хаалара, онтон кыайдахпыттына санныбытын таптаан үөрэрэ. Хас күрэхтэһии айы айаммыт төрөбүрүн бэйэтэ уйунара, кыайытыгарга кэмпит-сакалаат биэрталээн, аҕа курдук сыһыаннаһар этэ. Барыбытын түмсүүлээх онороору дьийэтигэр ыныран дьарыктыыра, майовкага таһаарара. Онон тириэньэригэр маньык кэрэ успурт айгэтигэр уһуьбутугар махталбыт мунура суох. Кини биһизгэ тириэньэр эрэ буолбатах, кини чугас добор, иитгэнчи, иккис аҕабыт кэриэтэ күндү киһибит. Бу турнирга оһуола оболоро куустээх бабайы эбиттэр, биһиги оонньооботохпут ырааппыт.

Түмүкэ:
1-4 кыл. дылы уолаттарга: Артур Елисеев (Чакыр, 1м.), Айаар Михайлов (Чакыр, 2м.), Сахаян Тарасов (Чакыр, 3м.).
1-4 кыл. дылы кыргыттарга: Сайаана Филиппова (Чакыр, 1м.), Настя Петрова (Чакыр, 2м.), Айта Сысолятина (Хадаар, 3м.).
5-8 кыл. дылы уолаттарга: Роберт Поисеев (Хайахсыт, 1м.), Афоня Федотов (Хайахсыт, 2м.), Егор Еремеев (Чакыр, 3м.).
5-8 кыл. дылы кыргыттарга: Ана Макарова (Чакыр, 1м.), Сайаана Елисеева (Хадаар, 2м.), Юрианна Варламова (Чакыр, 3м.).
9-11 кыл. дылы уолаттарга: Дариан Юшанов (Чакыр, 1м.), Кэкил Михайлов (Чакыр, 2м.).
9-11 кылаастарга дылы кыргыттарга: Сайаана Полова (Чакыр, 1м.), Мотя Охлопкова (Чакыр, 2м.).
 Уопсай түмүгүнэн саамай улахан бааллаах Дариан Юшанов планшеты уонна Мария Николаевна Викторовадан анал

бириһи тутта.
Дьяхталларга 19 саастарыттан үөһэ: Алена Аммосова (Хатылы, 1м.), Лия Варламова (Чурапчы, 2м.), Анна Ануфриева (Чакыр, 3м.).
Эр дьонго 19 саастарыттан 54 диири: Константин Филиппов (Чурапчы, 1м.), Евгений Давыдов (Хадаар, 2м.), Пётр Монастырёв (3м.).
Эр дьонго 55 саастарыттан үөһэ: Гаврил Луковцев (1м.), Николай Смирников (2м.), Василий Федоров (3м.).
Николай Егорович бииргэ үөрэммит оболорун анал бириистэрэ: “Кэскиллээх оонньооччу”: Алена Аммосова (Хатылы), “Н.В. Викторсов учу-тапа уонна тириэньэрэ”: Константин Романов (Диринг, 83 саастаах), «Итэбэллээх интеллектуал-оонньооччу»: Афанасий Алексеев (Диринг).
 Күрэх түмүгүнэн 3-с үрдэгэ Сылан хамаандата, 2-с үрдэлгэ Чурапчы, онтон мунуутор кыайытыла буолан, халык Хадаар хамаандата буолан, үөрүү көтөллөнөн, биир кэрэ күнү “ой ооньуутугар” өлүүлээн өрөйөн-чөрөйөн, өссө да маньык силбэһини тэрийэр тэрээһиннэр ытылла турдунар диир баба санаалаах тарбастылар.

Настя АЛЕКСЕЕВА,
 Чакыртан АГКИИ 3-с куурулун устудьуона,
Сайаана ПОПОВА,
 Чакыр орто оһуолаатын 11-с кылааһын үөрэнээччигэ.
 Знайда Николаевна Алексеева хаартыскага түһэриилгэрэ

Сага кигизэ

Бибилэтиэкэ пуондата байытыллар

Олохтоох аалтардарбыт П.П. Федоров-Сомоҕо «Кырдык тилгиитэ» уонна Макар Кузьмин-Макар Хара хоһооннорун С.Феокистов-Сэргэх Сэмэй бөрөбүөттээбитин Е.Г. Винокуров таһааттаран, улуус бибилэтиэкэтин 19 филиалларыгар, отделларыгар тиксэр тына хас да эксампилээри байэлэринэн аҕалан "буруолаллытын" бэлэхтээтилэр. Аабааччылар, бибилэтиэкэ үлэһиттэрин ааттарыттан ис сүрэхпиттэн мактанабыт.

Маны таһынан бу күтүн П.В. Коркин «Кинилэр ааттара ааттаныа», улуустар эйгэтигэн «Чураҕы - спорт туоната», «Интеринээкэ иитиллэн, Бөтүрүөбүскэ

уһарыллан», И.Е. Максимов «Ступени эколого-духовного восхождения личности к идеалу высшего разумноосферы» диэн сана кинигэлэринэн бибилэтиэкэ пуондата байытыллына.

Быйылгы сылга «Чабырбах-саха тылын кылыһа» М.А. Герасимова-Сэнээрэ кинигэтин бастакынан ууммута, онтон салгыы Е.К.Максимов «Мин Менкүүдэ успабын», «Сүрэх тэбэрин тухары олохо тардыһыы» (С.И.Максимова хомуйан онордо), В.Н. Егоров-Тумарча «Эн бийиһи тапсыа этибит...», М.Н. Корякин «Эрилик аатын өрө тутан», «Алаҕар алгыстаах айанныттар», В. Тимофеев «Бэйэтин кыабынан кынаттанан», И.

Оконешников «Хочуон», «С.С. Яковлев-Эрилик Эристин» библиографической ыйыннык эбэлээтэлиэй эксампилээр, бэлэх быһытынан бибилэтиэкэ пуондатыгар киирэн эрэр кинигэлэр аабааччы сэнээримтин ылыахтара диэн эрэнебит.

Олохтоох суруйааччыларбытын өйүүр бачээттээн таһаарар кыһаларбытыгар, айымньыларын бибилэтиэкэ пуондатыттан аабааччы босхо туһанарын өйдөөн бэлэхтиир аалтардарбытыгар өссө да айымньылаах таһаарыылаах үлэни баҕарабыт.

В.И. ДУШКИНА, киннэммит бибилэтиэкэ ситимин ОКиО отделын кылаабынай бибилэтиэкэрэ.

Үөрэх - иштии

Хатылы оскуолата сайдыы сана таһымыгар

Алтынны 17 күнүгэр В.С. Соловьев - Болот Боотур аатынан Хатылы орто оскуолатыгар сыллаабы үлэ былаанын торумнуур, ааспыт үөрэх дьылын түмүгүн отчуоттуур төрөппүт уопсай муньаба ыйытыллына.

Төрөппүт муньаба сарсыарда өтүгэр аһаҕас уроктарынан саҕаланна, биэр ураты көстүүнэн эбит кэнэ төрөппүттэр, учууталлар уонна ытырыылаах ыалдьыттар ыйыт мaa-стар-кылаастара буоллулар. Быйылгы үөрэх дьылыгар оскуолабы кытай тылын уонна акниэмикэ курдук уустук билими үөрэтии саҕаламмытынан, бу хайыскаларга ыйытлыбыт маастар-кылаастар ардук болҕомтону уонна сэнээримни ыллылар. Эдэр учуутал Ньургуйаана

Эдуардовна Попова билиитин уонна билиини тиэрдэр таһымн төрөппүттэр да, үөрэнээччилэр да үрдүк таһымна сыаналаатылар. Ону тэнэ, Чурачылтан психологтар Антонина Семеновна Капрынова, Агафья Афанасьевна Седалищева, логопед Марфа Игоревна Корякина, оскуола биалсэрэ Сардаана Алексеевна Винокурова кыһалыаах дьону кытта консультациялары ыйытылар. Бу кэмнэ төрөппүттэр оскуола дириэктэрин Октябрина Филипповна Петровальын көрсөн, тус ыйытыктарын биэрдилэр.

Уопсай муньаха 4 чаастан саҕаланна,

хара сарсыардаттан сылдыбыт төрөппүттэр илистиэх онугар сүргалин көтөбүллүбүттэрэ киһи хараҕар тута бырабыллар. Муньабы төрөппүт сэбиэтин салайааччыта Екатерина Константиновна Драгунова иилээн-саҕалаан ыйытта. Оскуола быйылгы үөрэх дьылын хаһаанньааҕар да элбэх 161 үөрэнээччилээх, 48 үлэһиттээх саҕалаата. Ол биэр төрөтүнэн оскуола опсор быйылгыттан «Школа открыты возможностей» бырайыак үлэтин саҕалаабыта буолар. Бу бырайыак иһинэн толору күн үөрэнии өйдөбүлүнэн Чурачылтан 41 оҕо кэлэн үөрэнэр. Ону

тупсубутун баһиээтиилэр.

Муньаха иомс чааһыгар үлэ былаанын дириэктэр Октябрина Филипповна Петрова, дириэктэри солбуйааччылар Елена Петровна Иванова, Лилия Гаврильевна Слепцова, «Школа открыты возможностей» бырайыак хайыскаларын салайааччылара Степанида Афанасьевна Павлова, Екатерина Романовна Хоотанова, Наталья Васильевна Батарина, Тускул Андреевич Драгунов онордулар.

Ытырыылаах ыйалдыттар улуустаабы гимназия «Ситим» төрөппүттэр уопсастыбаннай холбохторун салайааччыта Степан Дмитриевич Попов, улуустаабы үөрэх управлениетин үлэһитэ Саргылаана Васильевна Башарина бэйэлэрин киэн уолуттарын үллэстибиттэрэ дьон болҕомтотун ылла.

Түмүккэ төрөппүт сэбиэтин салгыы салайарга муньаха кытыылаахтара бары 100 бырыһыан өйөөн, Екатерина Константиновна Драгунованы таллылар. Төрөппүттэр оскуола иһинки үлэтигар субэлэрин тиэртилэр, ааспыт сыллаабы үлэҕэ санааларын эттилэр. Оскуола үлэҕэ үчүгэйинэн сыаналанна.

Быйылгы муньахаха хаһаанньааҕар да элбэх төрөппүт кытыыбыта оскуола олоҕор болҕомто ууруллубутун, үөрэх сана хайыскаларын төрөппүт сэнээримин уонна бу хайыскалар кэскиллээхтэрин мактиээтэ диэн сыаналыаха сеп.

Норуодунай суруйааччы В.С. Соловьев-Болот Боотур аатын сүгэр Хатылы орто оскуолата ерестүүбүлүккэ тарбахха баттанар кытай тылын акниэмикэни үөрэтэр, ЮНЕСКО погранатыгар сылдыар окулалар ахааннарыгар киирэн, «Школа открыты возможностей» бырайыак үлэтин саҕалаан, сайдыы сана таһымыгар тахсыа диэн бизэ эрэллээхтит.

Ньургун ЗАХАРОВ, Хатылы орто оскуолатын педагог организатора.

БИЛЛЭРИИЛЭР / ОБЪЯВЛЕНИЯ

Бу дьыл алтынны 16 күнүгэр Трофим Альбертович Федоров аатыгар докумуоннаах суумка сүттэ Ийигэр пааслар, байыаннай билиэт, ИНН, СНИПС, сбербаан карточка баара. Булбуттар манья иһин төннөрөргүтүгэр көрдөһөбүн. Төл: 8-914-264-76-67.

Сыһан нэһилиэтин олохтооҕо, быраагыт, убайыт КОРКИН Дмитрий Петрович бу дьыл алтынны 20 күнүгэр соһумардык күн сириттэн барбытын аймахтарыгар, таһаарыстарыгар иһитинэрэбит. Биригэ төрөбүттэрэ.

Чурачыл нэһилиэтин олохтооҕо, тапталлаах быраагыт ПОСЕЛЬСКОЙ Виктор Михайлович бу дьыл алтынны 16 күнүгэр олохтон туораабытын бары билгэр дьонугар курутууан туран иһитинэрэбит. Эдьийдэрэ.

Хадаар нэһилиэтин олохтооҕо ЧИРИКОВ Валентин Семенович олохтон туораабытын курутууаннар тирдэллэр - Күтөттэрэ Чириков Валентин Семенович олохтон туораабытын улуус дьокутааттарын Сэбиэтин дьокутаатыгар Афанасий Афанасьевич Степановка, Дмитрий Иванович Поповка Чурачыл улуутун дьаһалтата, улуус дьокутааттарын Сэбиэте - Чириков Валентин Семенович олохтон туораабытын кэргэнигар, биэр идалээхтэригар Маргарита Афанасьевна Чириковаҕа, кылыгыгар, ытыуэмицаларыгар Мусоҕа С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназия кэлэтиибэ.

Чурачыл нэһилиэтин олохтооҕо МОРДОВСКАЯ Анна Тимофеевна олохтон туораабытын курутууаннар тирдэллэр - Мордовская Анна Тимофеевна олохтон туораабытын кэлэтиилэригар, кийиитигар Светлана Константиновна Мордовскаяҕа, киһи дьыа кэргэнигар улуустаабы пенсионнай управление кэлэтиибэ - Мордовская Анна Тимофеевна олохтон туораабытын кийииттэригар,

санаастарыгар Валентина Яковлевна Куличкинаҕа, бары биригэ төрөбүттэригар, аймахтарыгар Николай Куличкин биригэ төрөбүттэрэ, кинилэр оҕолоро. - Күндү дьүөгэтэ Мордовская Анна Тимофеевна олохтон туораабытын уолугар Димаҕа, кийиитигар Светаҕа, кырыгыттарыгар Валияҕа, Мотыҕа, Маайыска, сэнээрэгэр Димаҕа, Дьулуска, Аннушкаҕа, Светаҕа, Коляҕа, Петьяҕа Мьрылпатан Нина Николаевна.

Кылаабынай эрэллээхтэр эл. - А.М. СЛЕПЦОВ. Элаастар скарттар сурук оҕоһо - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ. Корхотомо - С.А. ЖЕНЦИНСКАЯ. Төлөһү - Л.К. ПОЛОВА. Биллэтиги - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэриэтин таһаараччылар: СР Правительствота, Чурачыл улуутун "Сага олох" редакционной-издательской холбох автономной учреждение, Российской Федерация Россияндар СР управлениитыгар 2012 с. күлүн тутар 15 күнүгэр регистрацияҕа амыт нүмкэрэ - ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель, аадырыһа: 678570, Чурачыл сал, Карл Маркс уул, 26 "а". Телефон-арбыт: редактор - 41-332, отделеһар - 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бачээкэ сакаас: № 81 (11537) Кээмэйэ: 1 бун, тиис Ахсаана 750. Ханыат сыаната: 10 сарк.

Сага олох Аалар сууттар элэһэр сана (редакцион) олохтооҕо муньаха ситиһэр быһытыт. Сууһаах ылыһаар чыыһаар кылааһаастарыгар иһитинэрэбит аалар тус баһаар сүгэр.

Ханыат бачээкэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бачээкэ бэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской холбохка 22.10.2018 с. офсетка бачээттанна. Типография аадырыһа: 678570, Чурачыл сэл, Карл Маркс уул, 26 "а". Индексэ: 54607. Ханыат нэһилиэтига иһитэ: оптуорунньука уонна баһиээтэҕэ таһса.